

Bầu cử Tổng thống Mỹ 2016: Cuộc đua nước rút

Bình Tâm^(*)
và **Tiến Nam**^(**)

Tóm tắt: Trong bối cảnh chỉ còn khoảng hơn một tháng nữa là tới Tổng tuyển cử (ngày 8/11/2016), cuộc bầu cử Tổng thống Mỹ đang tiếp tục với những diễn biến mới đầy kịch tính và khó dự báo. Hiện có 4 ứng cử viên đang đua tranh cho vị trí chủ nhân Nhà Trắng gồm: Donald Trump (Đảng Cộng hòa), Hillary Clinton (Đảng Dân chủ), Gary Johnson (Đảng Tự do), Jill Stein (Đảng Xanh), trong đó nổi bật nhất là cuộc đua giữa 2 ứng cử viên hàng đầu là Donald Trump và Hillary Clinton. Cuộc đua giữa ông Donald Trump và bà Hillary Clinton đã bước vào giai đoạn cao trào. Hai bên tung ra nhiều chiêu bài chính trị tấn công trực diện để hạ uy tín đối thủ, đẩy mạnh chiến dịch vận động, nhất là tại các bang tranh chấp, để giành giật cử tri.

Từ khóa: Bầu cử Tổng thống Mỹ 2016, Đảng Dân chủ, Đảng Cộng hòa, Hillary Clinton, Donald Trump

Đề cử của hai Đảng Dân chủ và Cộng hòa - Họ là ai?

Hai cái tên Donald Trump và Hillary Clinton đã được xướng lên tại Đại hội toàn quốc của Đảng Cộng hòa và Đảng Dân chủ để trở thành đề cử chính thức của mỗi Đảng trong cuộc đua tranh vào Nhà Trắng. Trái với bà Clinton - một chính trị gia “lão luyện” từng kinh qua nhiều vị trí hàng đầu của nước Mỹ, ông Trump lại được xem là “kẻ ngoại đạo”, không thuộc “chính trị đồng chính”, chưa từng nắm giữ bất cứ vị trí nào trong các cấp chính quyền và cơ quan dân cử Mỹ.

Donald Trump (tên thật: Donald John Trump), sinh ngày 14/6/1946 (70 tuổi), là tỷ phú bất động sản và ngôi sao truyền thông của Mỹ. Ông từng là người dẫn chương trình truyền hình thực tế “The Apprentice” của đài NBC (từ 2004 - 2015). Hiện ông là Chủ tịch kiêm Tổng giám đốc tập đoàn bất động sản “The Trump Organization”. Tỷ phú Trump được Tạp chí *Forbes* xếp thứ 17 trong danh sách 100 nhân vật nổi tiếng thế giới năm 2011. Ông Donald Trump có ba người vợ và năm người con gồm: người vợ đầu là người mẫu Ivana Zelnickava (kết hôn năm 1977, ly hôn năm 1991), có được hai con trai và một con gái, là Donald Jr. Trump (1977), Eric Trump (1984) và Ivanka Trump (1981); người vợ thứ hai là diễn viên Maria Maples (kết hôn năm 1993, ly hôn năm 1999), có một con

(*) ThS., Học viện Ngoại giao; Email: hoadang.vna@gmail.com

(**) Đại học Quốc gia Hà Nội; Email: nam.nguyen1207@gmail.com

gái là Tiffany Trump (1993); người vợ thứ ba là người mẫu Melania Knauss (kết hôn năm 2005), có một con trai là Barron William (2005).

Là công dân chính gốc của Tp. New York, Donald Trump đã được truyền cảm hứng kinh doanh bất động sản từ người cha - ông Fred Trump, chủ công ty “Elizabeth Trump&Son”. Mẹ ông là bà Mary Anne, gốc Scotland, làm nội trợ. Ông bà nội của ông Trump là người Đức, nhập cư Mỹ năm 1885. Trong thời gian học Đại học Fordham và Đại học Pennsylvania, Trump làm việc tại công ty của cha mình. Sau khi tốt nghiệp đại học, Trump chính thức gia nhập công ty của cha năm 1968 và được giao quyền điều hành vào năm 1971, đổi tên công ty thành “The Trump Organization”. Kể từ đó, ông đã xây dựng nhiều khách sạn, sân gôn và các công trình khác mà nhiều trong số đó mang tên ông.

Donald Trump đã hai lần chạy đua cho vị trí Tổng thống Mỹ và tham gia nhiều đảng phái. Ông có ý định tranh cử Tổng thống từ năm 1988, đã giành được thắng lợi trong hai cuộc bầu cử sơ bộ của Đảng Cải cách năm 2000. Năm 2010, Donald Trump dự định tranh cử Tổng thống Mỹ năm 2012 song sau đó không thực hiện. Năm 2013, ông chi hơn 1 triệu USD để nghiên cứu khả năng tranh cử Tổng thống Mỹ năm 2016. Ngày 16/6/2015, ông Trump quyết định tham gia tranh cử Tổng thống Mỹ và chính thức trở thành đề cử của Đảng Cộng hòa tại Đại hội toàn quốc (từ 18-21/7/2016). Về đảng phái chính trị, Trump tham gia Đảng Cộng hòa (1987-1999, 2009-2011, 2012-nay), Đảng Cải cách (1999-2001), Đảng Dân chủ (2001-2009), Đảng Độc lập (2011-2012). Với tính cách bộc trực, thẳng thắn, thiếu kinh nghiệm chính trị, những phát biểu của ông Trump gây tranh cãi và phản ứng mạnh trong dư luận Mỹ,

nhất là cộng đồng người gốc Mỹ Latinh, Hồi giáo, nhóm cử tri phụ nữ, Đảng Dân chủ và một bộ phận của Đảng Cộng hòa.

Hillary Clinton (tên thật: Hillary Rodham Clinton), sinh ngày 26/10/1947 (69 tuổi), là chính trị gia có bề dày kinh nghiệm chính trường do từng phục vụ trong nội các của Tổng thống B. Obama trên cương vị Ngoại trưởng (2009-2013), từng là Thượng nghị sĩ liên bang đại diện cho New York (2001-2009), Đệ nhất phu nhân (1993-2001). Bà Clinton được Tạp chí *Forbes* xếp thứ 18 trong danh sách 100 phụ nữ quyền lực nhất thế giới năm 2006. Chồng bà là cựu Tổng thống Bill Clinton (kết hôn năm 1975), con gái là Chelsea (sinh năm 1980). Trước khi bước vào chính trường, bà Clinton là một trong những luật sư danh tiếng của nước Mỹ.

Sinh ra tại bang Illinois, bà Clinton là con gái của ông Hugh Ellworth Rodham (gốc di dân xứ Anh và xứ Wales, có khuynh hướng bảo thủ, là chủ một doanh nghiệp nhỏ về công nghệ dệt). Mẹ bà là Dorothy Emma Howell Rodham, làm nội trợ, là hậu duệ của những di dân gốc châu Âu. Sau khi tốt nghiệp trung học năm 1965, bà Clinton theo học chuyên ngành khoa học chính trị tại Đại học Wellesley (bang Massachusetts), thời gian đầu làm Chủ tịch Câu lạc bộ sinh viên Đảng Cộng hòa. Năm 1968, bà bị tác động mạnh bởi sự ra đi của nhà lãnh đạo Phong trào Dân quyền Mỹ, mục sư Martin Luther King Jr. Cùng với ảnh hưởng của giáo sư Alan Schechter, quan điểm chính trị của bà ngày càng thiên về khuynh hướng tự do, đẩy bà đi đến quyết định gia nhập Đảng Dân chủ. Năm 1969, bà học trường Luật thuộc Đại học Yale, tham gia nhiều hoạt động chính trị, từ thiện, từng làm việc cho Ủy ban Người lao động nhập cư của Thượng nghị sĩ Walter Mondale và tham gia hỗ trợ chiến dịch tranh cử của Ứng cử viên tổng thống George McGovern.

Cũng giống như ông Trump, bà Clinton đã hai lần chạy đua cho vị trí Tổng thống Mỹ. Trong chiến dịch tranh cử Tổng thống Mỹ năm 2008, bà Clinton đã giành được nhiều thắng lợi ở vòng bầu cử sơ bộ hơn tất cả các nữ ứng cử viên khác trong lịch sử nước Mỹ và chỉ đứng sau ông B. Obama với khoảng cách sát sao. Ngày 12/4/2015, bà Clinton khởi động chiến dịch tranh cử Tổng thống Mỹ và được bầu làm ứng cử viên đại diện Đảng Dân chủ tại Đại hội toàn quốc (từ ngày 25-28/7/2016). Với khả năng hùng biện xuất chúng, phong thái đĩnh đạc, tự tin cùng với bề dày kinh nghiệm về đối nội, đối ngoại, bà Clinton đã nhận được sự ủng hộ mạnh mẽ của chính giới Mỹ, nhất là Chính quyền của Tổng thống B. Obama, Đảng Dân chủ và một số thành viên Đảng Cộng hòa, nhóm cử tri phụ nữ và da màu...

Bối cảnh chính trị, xã hội Mỹ ảnh hưởng đến cuộc bầu cử Tổng thống

Bầu cử Tổng thống Mỹ năm nay diễn ra trong bối cảnh tình hình chính trị nội bộ, xã hội Mỹ đang có nhiều biến động. Một là, *căng thẳng sắc tộc, bạo lực tại Mỹ gia tăng, khiến vấn đề an ninh trở nên “nóng” hơn*. Từ đầu năm 2016 đến nay hàng trăm vụ xả súng đã xảy ra tại Mỹ, như vụ ngày 12/6/2016 tại Orlando, Florida (49 người chết) và biểu tình tại Dallas, Texas (ngày 7/7/2016) phản đối tình trạng phân biệt chủng tộc đối với người da màu biến thành bạo lực (05 cảnh sát thiệt mạng). Chính quyền của Tổng thống B. Obama có những bước đi quyết liệt nhằm kiểm soát súng đạn, bắt chấp sự phản đối của Quốc hội do phe Cộng hòa nắm quyền kiểm soát. Đặc biệt, Tổng thống B. Obama sử dụng quyền hành pháp để thắt chặt các thủ tục cấp phép kinh doanh, kiểm tra lý lịch người mua súng. Trong *Thông điệp Liên bang 2016*, Tổng thống B. Obama khẳng định ưu tiên hàng đầu của Mỹ là ngăn chặn tình trạng bạo

lực liên quan tới súng đạn, đối phó với các mối đe dọa khủng bố và bảo vệ an toàn cho người dân Mỹ. Ông Obama cũng kêu gọi Quốc hội khôi phục lệnh cấm bán vũ khí cho người dân. Tuy nhiên, Thượng viện (ngày 20/6/2016) đã bác bỏ dự luật về ngừng bán vũ khí cho các đối tượng nằm trong “danh sách theo dõi khủng bố”.

Hai là, Cục Điều tra Liên bang (FBI) (ngày 5/7/2016) tuyên bố kết thúc điều tra vấn đề thư điện tử của bà Hillary Clinton, trong đó kết luận bà Clinton không “có ý phạm pháp”, khuyến nghị và được Bộ Tư pháp (ngày 6/7/2016) nhất trí không khởi tố bà Clinton. Tuy nhiên, việc cựu Tổng thống Bill Clinton (ngày 27/6/2016) gặp riêng Bộ trưởng Tư pháp Loretta Lynch ngay trước khi FBI công bố kết luận điều tra đã dẫn tới nghi ngờ trong dư luận Mỹ về sự “lũng đoạn” của các cơ quan công quyền trong việc “giải cứu” vấn đề thư điện tử của bà Clinton. Cuộc gặp này cùng với khuyến nghị của FBI và quyết định của Bộ Tư pháp đã gây ra phản ứng kịch liệt của Đảng Cộng hòa. Chủ tịch Ủy ban Quốc gia Đảng Cộng hòa (RNC) Reince Priebus phản đối quyết định của FBI và Bộ Tư pháp; cho rằng những người quản lý sai thông tin mật “phải bị mất việc, bị phạt và thậm chí phải đi tù”; cáo buộc Chính quyền Tổng thống B. Obama đặt lợi ích chính trị lên trên luật pháp, làm xói mòn niềm tin của công chúng. Mặc dù không làm ảnh hưởng đến tư cách pháp lý của bà Clinton trong tranh cử tổng thống, song vấn đề thư điện tử đã làm giảm niềm tin của cử tri đối với bà cựu Ngoại trưởng Mỹ.

Ba là, tin tặc đã tấn công một số máy chủ của Đảng Dân chủ, làm rò rỉ hàng chục nghìn thư điện tử, dữ liệu liên quan. Đáng chú ý, Wikileaks đã công bố 19.252 email và 8.034 tập tin đính kèm cùng 29 tập tin âm thanh, trong đó cho thấy lãnh đạo Đảng Dân chủ tìm cách làm suy yếu

chiến dịch tranh cử của ứng cử viên Bernie Sanders để tập trung cho bà Clinton, phản đối việc đưa quan điểm của ông Sanders vào cương lĩnh tranh cử. Ngoài ra, Wikileaks cho biết còn 5.245 email về ông Donald Trump, 2.893 email về bà Hillary Clinton và 2.235 email liên quan đến ông Bernie Sanders chưa được công bố; khẳng định có đủ thông tin để kết tội bà Clinton. Vụ việc này đã thổi bùng tranh cãi ngay trước thềm Đại hội toàn quốc của Đảng Dân chủ, khiến niềm tin của cử tri đối với bà Clinton tiếp tục sụt giảm. Chủ tịch Ủy ban Quốc gia Đảng Dân chủ (DNC) Debbie Wasserman Schultz buộc phải tuyên bố từ chức để xoa dịu nội bộ; DNC trực tiếp xin lỗi ông Bernie Sanders và nhóm cử tri ủng hộ ông, khẳng định việc tìm cách gây suy yếu chiến dịch tranh cử của ông Sanders là trái với cam kết trung lập trong tiến trình đề cử ứng cử viên. Bất chấp điều này, hàng nghìn người ủng hộ ông Sanders đã biểu tình phía ngoài khu vực đại hội và tuyên bố họ sẽ không bỏ phiếu cho bà Clinton. Sự việc tiếp tục diễn biến theo chiều hướng phức tạp khi FBI (ngày 25/7/2016) tuyên bố khởi động điều tra về vụ tấn công, thâm nhập máy chủ của DNC. Tổng thống B. Obama cáo buộc tin tặc Nga làm rò rỉ các thư điện tử này và cho rằng không loại trừ khả năng Moscow có thể can thiệp vào tiến trình bầu cử Tổng thống Mỹ. Ngoài ra, ngày 29/7/2016, đội ngũ tranh cử của bà Clinton tiết lộ mạng máy tính của họ cũng bị tin tặc đột nhập. Cùng ngày, Ủy ban tranh cử Quốc hội của Đảng Dân chủ (DCCC) cho biết từng bị tin tặc tấn công vào tháng 6/2016.

Bốn là, di sản đối nội, đối ngoại của Chính quyền Tổng thống B. Obama bị ảnh hưởng, gây bất lợi cho Đảng Dân chủ và ứng cử viên Hillary Clinton. Tổng thống B. Obama không thể kết thúc cuộc chiến tại Afghanistan như đã cam kết với cử tri

do tình hình an ninh diễn biến phức tạp. Việc thúc đẩy phê chuẩn Hiệp định Đối tác xuyên Thái Bình Dương (TPP) và kết thúc đàm phán Hiệp định Đối tác thương mại và đầu tư xuyên Đại Tây Dương (TTIP) gặp khó khăn do hai Đảng né tránh quan điểm ủng hộ các hiệp định thương mại tự do trong năm bầu cử để tranh thủ lá phiếu của cử tri. Các nghị sĩ Đảng Cộng hòa từng ủng hộ TPP nay “quay lưng” không muốn bỏ phiếu để tạo di sản cho Chính quyền Tổng thống B. Obama. Quốc hội do phe Cộng hòa nắm quyền kiểm soát tiếp tục cản trở việc đóng cửa nhà tù Guantanamo, điều vốn được coi là ưu tiên chính sách của vị tổng thống thứ 44 nước Mỹ.

Năm là, nội bộ Đảng Cộng hòa tiếp tục chia rẽ sâu sắc trước các phát biểu gây tranh cãi của ông Trump. Tại Đại hội toàn quốc, nhóm phản đối ông Trump yêu cầu bỏ phiếu đối với điều khoản sửa đổi luật bầu cử cho phép các đại biểu được tự do bỏ phiếu theo nguyện vọng cá nhân, song yêu cầu này đã bị bác bỏ. Ted Cruz (ứng cử viên đứng thứ hai) phát biểu, song từ chối ủng hộ ông Trump là đề cử của Đảng. Một số lãnh đạo của Đảng như Thượng nghị sĩ John McCain, cựu ứng cử viên tổng thống năm 2012 Mitt Romney, 2 cựu Tổng thống Bush... đã không tham dự Đại hội toàn quốc để phản đối Trump. Sau Đại hội toàn quốc, ông Trump tiếp tục có một số phát biểu gây tranh cãi, làm suy yếu sự ủng hộ trong nội bộ Đảng Cộng hòa, qua đó tạo điều kiện cho bà Clinton và phe Dân chủ tấn công và vượt lên dẫn trước với cách biệt lớn. Đáng chú ý, việc ông Trump khuyến khích tình báo Nga đột nhập máy chủ của bà Clinton để tìm kiếm, phổ biến 30.000 email được cho là bị bà Clinton xóa đi trước khi FBI tiến hành điều tra, hay việc xúc phạm cha mẹ theo đạo Hồi của một đại úy lục quân Mỹ tử trận tại chiến trường Iraq năm 2004, đã gây phản ứng gay gắt trong chính giới Mỹ. Lãnh đạo

Đảng Cộng hòa (Chủ tịch Hạ viện Paul Ryan và Lãnh đạo phe đa số Thượng viện Mitch McConnell) đã phải “giữ khoảng cách” với ông Trump, khẳng định một số phát biểu gây tranh cãi là quan điểm cá nhân của ông Trump và không đại diện cho Đảng Cộng hòa. Thậm chí, Mike Pence (liên danh Phó Tổng thống của ông Trump) cũng thể hiện quan điểm trái ngược với ông Trump, cho rằng nếu Nga can thiệp vào bầu cử Mỹ thì nước này sẽ phải gánh chịu “hậu quả nghiêm trọng”.

Tình hình tranh cử của các ứng cử viên nổi bật

Về phía Đảng Cộng hòa, mặc dù còn nhiều chia rẽ và gặp một số sự cố tại Đại hội toàn quốc (biểu tình, bài phát biểu của vợ ông Trump bị cáo buộc “đạo văn” của bà Michelle Obama - đương kim Đệ nhất phu nhân; ứng cử viên Ted Cruz phát biểu không ủng hộ ông Trump), song đại hội đã thống nhất bầu Donald Trump làm đại diện cho Đảng với 1.725/2.472 phiếu, chính thức đề cử Mike Pence (Thống đốc bang Indiana, từng có 6 nhiệm kỳ làm Hạ nghị sĩ liên bang) làm liên danh Phó Tổng thống, đồng thời thông qua được cương lĩnh tranh cử của Đảng với các nhượng bộ, thỏa hiệp nhất định giữa ông Donald Trump và lãnh đạo Đảng Cộng hòa. Ông Pence có quan điểm bảo thủ về nhập cư, tôn giáo và xã hội, trong đó phản đối nạo phá thai, hôn nhân đồng tính, theo phong trào “Đảng Trà”; có nhiều kinh nghiệm về an ninh và đối ngoại, được cho là sẽ bù đắp những “thiếu hụt” của ông Trump về khía cạnh này và giúp ông Trump thu hút sự ủng hộ của khối cử tri bảo thủ. Với kết quả trên, ông Trump đã giành được đề cử với số phiếu cao nhất trong lịch sử bầu cử sơ bộ của Đảng Cộng hòa, nằm ngoài dự đoán của giới chuyên gia chính trị Mỹ và lãnh đạo Đảng này.

Gần đây, ông Trump đã tiến hành hàng loạt các điều chỉnh nhằm thu hẹp

khoảng cách với bà Clinton: (i) Thừa nhận một số phát ngôn sai lầm trong quá trình tranh cử; (ii) Điều chỉnh cách tiếp cận đối với một số vấn đề gây tranh cãi, đặc biệt là vấn đề nhập cư, theo đó nhấn mạnh biện pháp kiểm soát chặt chẽ người Hồi giáo nhập cảnh vào Mỹ và “cân nhắc” việc trục xuất 11 triệu người nhập cư bất hợp pháp đang sinh sống tại Mỹ; (iii) Tạo dựng hình ảnh cá nhân như là một nhà lãnh đạo nước Mỹ có khả năng đàm phán, giải quyết các vấn đề “gai góc” thông qua thực hiện chuyến thăm cứu trợ tới bang Louisiana bị ảnh hưởng của lũ quét, thực hiện chuyến thăm bất ngờ tới Mexico và gặp Tổng thống P. Nieto (ngày 31/8/2016); (iv) Mở rộng tiếp cận với các nhóm cử tri thiểu số, nhất là người da đen qua buổi nói chuyện tại nhà thờ người da đen ở thành phố Detroit (bang Michigan); (v) Điều chỉnh chiến dịch tranh cử theo hướng truyền thống hơn như vận động gây quỹ, nhất là từ các nhà tài trợ lớn thông qua 02 ủy ban gây quỹ chung cho chiến dịch tranh cử của ông Trump và Đảng Cộng hòa (*riêng trong tháng 8, ứng cử viên này đã huy động được thêm 90 triệu USD, trong khi bà Clinton huy động được 143 triệu USD*), tiến hành quảng cáo trên truyền hình...; (vi) Cải tổ và tăng cường bộ máy nhân sự, trong đó bổ nhiệm bà Kellyanne Conway (chiến lược gia, nhà thăm dò dư luận danh tiếng) làm Quản lý chiến dịch tranh cử (thay cho ông Paul Manafort từ chức sau những cáo buộc liên quan đến cuộc điều tra tham nhũng ở Ukraine), ông Stephen Bannon (Chủ tịch điều hành trang tin Breitbart News, một nhân vật cánh hữu) làm Giám đốc điều hành chiến dịch tranh cử, đưa ông Jason Miller (chiến lược gia và cựu cố vấn chiến dịch tranh cử của ứng cử viên Ted Cruz) làm giám đốc truyền thông, đồng thời tuyên 50 giám đốc phụ trách tranh cử tại các bang.

Về phía Đảng Dân chủ, Đại hội toàn quốc của Đảng đã đạt được mục tiêu đoàn kết, thống nhất nội bộ để hậu thuẫn cho đề cử của Đảng là Hillary Clinton với 2.842/4.763 phiếu, giúp bà trở thành nữ ứng cử viên đầu tiên của một Đảng lớn tham gia tổng tuyển cử bầu Tổng thống Mỹ; bầu Tim Kaine (Thượng Nghị sĩ, bang Virginia, có khả năng nói lưu loát tiếng Tây Ban Nha) làm liên danh Phó Tổng thống và thông qua cương lĩnh tranh cử. Ông Kaine là chuyên gia về các vấn đề chính sách đối ngoại và quốc phòng (thành viên Ủy ban Đối ngoại và Ủy ban Quân lực Thượng viện Mỹ), được kỳ vọng sẽ giúp bà Clinton thu hút nhóm cử tri nam giới, gốc Mỹ Latinh và tạo lợi thế tại bang tranh chấp Virginia. Trước đó, nhằm tăng cường đoàn kết nội bộ và thu hút sự ủng hộ của các nhóm cử tri vốn ủng hộ ông Sanders (ứng cử viên cực tả), bà Clinton và Đảng Dân chủ đã thỏa hiệp, nhượng bộ một số chính sách cấp tiến của ứng cử viên xếp thứ hai này như tăng lương tối thiểu và miễn học phí bậc đại học cho các gia đình có thu nhập không quá 125.000 USD. Bà liên tục duy trì lợi thế dẫn trước với ông Trump trong các cuộc thăm dò dư luận. Tuy nhiên, gần đây, ông Trump đã điều chỉnh chiến lược tranh cử, niềm tin của cử tri đối với bà cựu Ngoại trưởng giảm sút do vấn đề sử dụng thư điện tử và vụ rò rỉ hàng chục nghìn thư điện tử của DNC, bà Clinton gặp vấn đề sức khỏe phải rời khỏi lễ tưởng niệm lần thứ 15 vụ khủng bố ngày 11/9/2001. Điều đó đã nhanh chóng thu hẹp cách biệt giữa 2 ứng cử viên xuống mức gần như không đáng kể (chênh lệch 1,3%, lợi thế cho bà Clinton, thăm dò dư luận cử tri ngày 19/9/2016 trên phạm vi toàn quốc). Một số nhân vật có uy tín, ảnh hưởng lớn của Đảng Dân chủ như Tổng thống B. Obama, Phó Tổng thống Joe Biden, cựu Tổng thống Bill Clinton,

Thượng nghị sĩ Bernie Sanders, Đệ nhất phu nhân Michelle Obama... đã trực tiếp tiến hành nhiều cuộc vận động để “tiếp sức” cho bà Clinton trong nỗ lực “cứu vãn” niềm tin của cử tri và củng cố vị thế dẫn trước của bà với đối thủ là ông Trump.

Cương lĩnh tranh cử của hai Đảng

Về phía Đảng Cộng hòa, cương lĩnh tranh cử dung hòa luồng quan điểm bảo thủ chính thống và một số quan điểm riêng của ông Trump. Ông Donald Trump đã thành công trong việc đưa một số quan điểm cá nhân vào cương lĩnh của Đảng như: (i) Siết chặt chính sách nhập cư nhằm bảo hộ việc làm và đảm bảo an ninh, trong đó ủng hộ việc xây bức tường dọc biên giới phía Nam với Mexico; (ii) Phản đối Trung Quốc thao túng tiền tệ, vi phạm quyền sở hữu trí tuệ, “yêu sách vô lý” đối với toàn bộ biển Đông, xây dựng bến cảng và sân bay trong khu vực tranh chấp, vi phạm nhân quyền, làm mất an toàn an ninh mạng; (iii) Mong muốn xây dựng quan hệ hữu nghị với Nga, nhất là trong lĩnh vực chống khủng bố, chống phổ biến vũ khí hạt nhân, thúc đẩy thương mại..., mặc dù hai nước còn một số bất đồng về việc Nga xâm phạm lãnh thổ Ucraina, Georgia, vấn đề an ninh mạng và vấn đề nhân quyền; (iv) Ủng hộ dự án đường ống dẫn dầu Keystone XL Pipeline nối giữa Canada và Mỹ mà Tổng thống B. Obama bác bỏ do quan ngại về vấn đề môi trường. Một số nội dung trong cương lĩnh “giảm tông” so với quan điểm của ông Trump như: việc đàm phán các hiệp định thương mại cần đặt lợi ích của Mỹ lên hàng đầu (America first), tạo nhiều việc làm cho người Mỹ, song không đề cập quan điểm của ông Trump về việc hủy bỏ Hiệp định TPP và một số hiệp định thương mại tự do khác; yêu cầu kiểm tra kỹ những người nhập cảnh Mỹ từ các quốc gia “tài trợ khủng bố” hoặc các khu vực có liên quan đến khủng bố Hồi giáo, song không đưa vào cương lĩnh đề xuất

của ông Trump về việc cấm người Hồi giáo nhập cư vào Mỹ...

Về phía Đảng Dân chủ, cương lĩnh kế thừa và phát huy hơn nữa các quan điểm đối nội, đối ngoại của Chính quyền Tổng thống B. Obama, nhất là các chính sách liên quan đến việc làm, thúc đẩy bình đẳng về thu nhập và sự an toàn của người dân. Bên cạnh đó, cương lĩnh cũng phản ánh đậm nét các quan điểm cực tả của ông Bernie Sanders, gồm: (i) Nâng lương tối thiểu lên ít nhất 15 USD/giờ; (ii) Miễn học phí cho sinh viên xuất thân từ các gia đình lao động khi học tập tại các trường đại học công lập và cộng đồng, giảm lãi suất và đảm bảo các sinh viên vay nợ không phải chi trả quá mức thu nhập của họ; (iii) Từ nay đến 2050, cắt giảm trên 80% lượng khí thải nhà kính (so với mức năm 2005), ủng hộ việc định giá khí thải nhà kính, ưu tiên lĩnh vực năng lượng tái tạo; (iv) Ủng hộ việc cải cách Phố Wall (ám chỉ giới tài phiệt trong lĩnh vực tài chính, ngân hàng, doanh nghiệp lớn của Mỹ), mở rộng an sinh xã hội và bãi bỏ án tử hình. Giám đốc chính sách Warren Gunnells cho biết, chiến dịch tranh cử của ông Bernie Sanders đã đưa “ít nhất 80%” các quan điểm chính sách cực tả của ông vào cương lĩnh tranh cử của Đảng Dân chủ.

Tuy nhiên, cương lĩnh không trực tiếp đề cập quan điểm phản đối TPP của bà Clinton và ông Sanders, cụ thể: (i) Khẳng định quan ngại của Đảng Dân chủ đối với các hiệp định thương mại tự do, cho rằng nhiều quốc gia đã phá vỡ luật lệ, nhiều công ty Mỹ sử dụng lao động ở nước ngoài, gây mất việc làm của người Mỹ; cho rằng các hiệp định thương mại mang lại lợi nhuận cho các tập đoàn lớn, không đảm bảo các quyền của người lao động cũng như các tiêu chuẩn về lao động, môi trường làm việc và sức khỏe; (ii) Chủ trương thúc đẩy thương mại bình đẳng và mang lại lợi ích cho người lao động Mỹ,

phản đối các hiệp định thương mại không giúp tạo thêm việc làm, tăng lương và cải thiện an ninh quốc gia Mỹ; cho rằng các hiệp định thương mại mới, trong đó có TPP, cần đảm bảo các tiêu chuẩn khắt khe về lao động và môi trường.

Tương quan lực lượng

Ông Donald Trump thiếu kinh nghiệm chính trường, hiểu biết hạn chế về chính sách đối ngoại và kinh tế vĩ mô, có một số phát biểu phân biệt đối xử đối với phụ nữ và người nhập cư, nhất là gốc Hồi giáo và Mexico, ít nhận được sự ủng hộ của chính giới và trí thức Mỹ, đặc biệt chưa nhận được sự ủng hộ hoàn toàn trong nội bộ Đảng Cộng hòa. Tuy nhiên, gần đây ông Trump đã có một số thuận lợi đáng kể: (i) Tình hình quốc tế và nội bộ Mỹ có lợi cho Đảng Cộng hòa, nhất là sự kiện Brexit, xu hướng chống tự do thương mại, toàn cầu hóa, vấn đề căng thẳng sắc tộc, bạo lực gia tăng tại Mỹ, vụ rò rỉ dữ liệu từ máy chủ của Đảng Dân chủ và chiến dịch tranh cử của bà Clinton; (ii) Ông Trump từng bước củng cố đoàn kết nội bộ, thực hiện một số điều chỉnh cho phù hợp hơn với vị trí ứng cử viên đại diện Đảng Cộng hòa. Về chiến lược tranh cử, mặc dù không thể đưa ra các bằng chứng cụ thể, song ông Trump tập trung khắc họa hệ thống chính trị Mỹ đang bị lũng đoạn sâu sắc mà bà Clinton là một đại diện, “con robot” của hệ thống với các tính cách “đối trá”, “thiếu thành thực” trước cử tri Mỹ. Nếu giành thắng lợi tại cuộc bầu cử này, Trump sẽ trở thành Tổng thống Mỹ đầu tiên chưa từng kinh qua các vị trí chính quyền và quốc hội Mỹ trong vòng 60 năm qua, lớn tuổi nhất (70 tuổi) và có khả năng chi ít tiền nhất cho chiến dịch tranh cử trong lịch sử bầu cử Tổng thống Mỹ.

Trong khi đó, bà Hillary Clinton đang có nhiều cơ hội giành thắng lợi hơn do là một trong các ứng cử viên có nhiều kinh

nghiệm chính trường nhất, có đầy đủ các tiêu chuẩn để trở thành Tổng thống Mỹ, đặc biệt là kinh nghiệm xử lý các vấn đề đối nội và đối ngoại, nhận được sự ủng hộ mạnh mẽ từ chính giới Mỹ, nhất là từ phía Đảng Dân chủ, có nguồn tài chính tranh cử dồi dào, tỷ lệ cử tri ủng hộ hầu như luôn dẫn trước ông Donald Trump trong các cuộc thăm dò dư luận và được dự báo giành được nhiều phiếu đại cử tri hơn ông Trump. Bên cạnh đó, nền kinh tế Mỹ đang phục hồi tương đối tốt (*lạm phát thấp, tỷ lệ thất nghiệp ở mức 4,9% - giảm mạnh so với mức 10% vào thời kỳ khủng hoảng đỉnh điểm tháng 10/2009, thu nhập bình quân bắt đầu tăng lên*) là nhân tố có lợi cho bà Clinton. Tuy nhiên, vấn đề bất lợi lớn nhất đối với bà Clinton là việc cử tri thiếu tin tưởng, cho rằng bà không trung thực trong một số vấn đề như quan điểm bất nhất về cuộc chiến Iraq và Hiệp định TPP, có mối liên hệ với giới tài phiệt Mỹ và nhất là sự bất cẩn khi sử dụng thư điện tử cá nhân gửi, nhận tài liệu mật trong thời gian làm Ngoại trưởng.

Về tương quan lực lượng, tại thời điểm hiện tại, bằng nỗ lực vận động và điều chỉnh chiến lược tranh cử, ứng cử viên Donald Trump đã nhanh chóng kéo “cuộc đua” trở lại “vạch xuất phát” với tỷ lệ ủng hộ của cử tri trên phạm vi toàn quốc gần như ngang nhau dành cho 2 ứng cử viên (thăm dò dư luận ngày 19/9/2016). Tuy nhiên, bầu cử Tổng thống Mỹ là bầu “gián tiếp” thông qua cử tri đoàn, người thắng cử là người đạt được ít nhất 270/538 phiếu đại cử tri. Do đó, xét về khía cạnh này, bà Clinton vẫn đang đặc biệt chiếm ưu thế với ông Trump. Ở thời điểm hiện tại, bà Clinton gần như nắm chắc 200 phiếu đại cử tri (chỉ cần 70 phiếu để giành thắng lợi), trong khi ông Trump là 164 phiếu (phải cần thêm 106 phiếu để giành thắng lợi). Đây là khó khăn rất lớn của Donald Trump. Kết quả sẽ phụ thuộc

rất lớn vào kết quả tranh cử của các ứng cử viên tại các bang tranh chấp. Tính đến ngày 19/9/2016, bà Clinton dẫn trước ông Trump tại 8/14 bang tranh chấp (Colorado, Michigan, New Hampshire, Nevada, North Carolina, Pennsylvania, Virginia, Wisconsin), trong khi ông Trump dẫn trước bà Clinton tại 6/14 bang tranh chấp (Arizona, Florida, Georgia, Iowa, Missouri, Ohio). Theo kế hoạch, bà Clinton và ông Trump sẽ có 3 cuộc tranh luận trực tiếp trên truyền hình (ngày 26/9, 09/10, 19/10). Hai ứng cử viên liên danh Phó Tổng thống có 1 cuộc tranh luận trực tiếp (ngày 04/10). Kết quả các cuộc tranh luận này sẽ tiếp tục ảnh hưởng đến quyết định cuối cùng của cử tri Mỹ.

Bầu cử Tổng thống Mỹ 2016 là một trong các cuộc bầu cử kỳ lạ, đặc biệt và rất khó dự báo người chiến thắng. Giới chuyên gia chính trị Mỹ và bản thân giới lãnh đạo của Đảng Cộng hòa chính thức thừa nhận đã đánh giá thấp ông Trump. Tính đến thời điểm này, bà Clinton đang chiếm ưu thế trước ông Trump. Tuy nhiên, thời gian từ nay đến Tổng tuyển cử tiềm ẩn những diễn biến bất ngờ, có khả năng bùng nổ vượt tầm kiểm soát, bất lợi cho bà Clinton, như vấn đề sức khỏe, tin tặc tiếp tục công bố thêm các email chứa thông tin mật, nhạy cảm liên quan đến bà Clinton và Đảng Dân chủ, quá trình vận hành và sử dụng Quỹ Clinton, tình hình an ninh xấu hơn do các vụ khủng bố, xả súng hàng loạt... Bà Clinton và phe Dân chủ sẽ tiếp tục khai thác tấn công, khắc họa điểm yếu “chết người” của ông Trump là “gây chia rẽ”, “nguy hiểm”, “khó đoán định” và “không phù hợp” cho vị trí Tổng thống của nước Mỹ. Nếu chiến thuật của bà Clinton phát huy tác dụng và tình hình không có những biến động bất thường, nhiều khả năng cử tri Mỹ sẽ bỏ phiếu cho bà Clinton chỉ đơn giản vì không thể chấp nhận ông Trump là ông chủ của Nhà Trắng □